

Актуальні питання криміналістичного забезпечення судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану

Василь Бабич

завідувач відділу криміналістичних видів досліджень, Закарпатський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Ужгород, Україна, e-mail: vasiababich93@ukr.net

Досліджено криміналістичне забезпечення експертизи в умовах війни. Проаналізовано застосування 3D-сканування та мобільних лабораторій. Розглянуто правові засади геномної реєстрації та впровадження стандартів кібербезпеки для захисту конфіденційних даних.

Ключові слова: криміналістика; експертиза; воєнний стан; цифрові докази; ДНК-ідентифікація.

Current Issues of Forensic Support for Forensic Expert Activity Under Martial Law

Vasyl Babych

The paper explores forensic support for forensic examinations in war conditions. The author analyses 3D scanning and the deployment of mobile laboratories. Consideration is given to the legal foundations of genomic registration and the adoption of cybersecurity standards to protect confidential data.

Keywords: criminalistics; forensic examination; martial law; digital evidence; DNA identification.

Повномасштабна збройна агресія проти України спричинила радикальну трансформацію системи судово-експертного забезпечення правосуддя. Традиційні криміналістичні алгоритми, розраховані на умови мирного часу, виявилися недостатніми для опрацювання масивів специфічних об'єктів, таких як залишки сучасних систем озброєння, масові поховання та масштабні руйнування інфраструктури. Актуальність теми зумовлена необхідністю наукового переосмислення організаційних засад експертної діяльності та впровадження інноваційних технологій, що відповідають вимогам міжнародного гуманітарного права та стандартам доказування в міжнародних судових інстанціях [1].

Ключовим напрямом розвитку криміналістики в умовах воєнного стану стала цифровізація огляду місця події. Застосування лазерних сканерів (TLS) та 3D-моделювання дає змогу отримати точні дані, які не залежать від того, наскільки уважним був експерт. Такі цифрові копії об'єктів зберігають кожну деталь руйнувань у первинному вигляді. Це дає змогу в майбутньому проводити додаткові експертизи, навіть якщо фізичний об'єкт буде повністю змінений або знищений.

Організаційний виклик тут полягає у верифікації цих даних. Криміналістична методика має чітко регламентувати порядок корис-

тування безпілотними літальними апаратами (БПЛА) для фіксування доказів, щоб отримані високоточні цифрові карти місцевості мали статус допустимих доказів у кримінальному провадженні. Це потребує сертифікації відповідного програмного забезпечення та розроблення механізмів цифрового захисту даних, які гарантують, що зібрані матеріали не будуть змінені або підроблені під час розслідування [2].

Масова ідентифікація жертв збройного конфлікту висуває на перший план судово-генетичні дослідження. Прийняття Закону України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» та подальше затвердження Порядку функціонування відповідного Реєстру (Постанова КМУ від 15.09.2025 р. № 1214) створили правову базу для системної роботи в цьому напрямі [3; 4]. Проте організація функціонування таких баз даних в умовах війни зіткнулася з проблемою кіберзахисту. Застосування стандарту ISO/IEC 27001:2023 стає обов'язковим організаційним заходом, що дає змогу вибудувати багаторівневу систему захисту конфіденційної інформації про геном людини. Це не лише технічне питання, а й юридична гарантія того, що дані не будуть використані агресором для тиску на родичів загиблих або військовополонених [5].

Війна потребує від експертів швидкості, тому робота переноситься зі стаціонарних кабінетів безпосередньо на місця подій. Користування пересувними мобільними криміналістичними лабораторіями, оснащеними сучасною технікою для аналізу вибухівки, металів та залишків зброї, дає змогу отримати перші результати за лічені години. Це критично важливо, тому що об'єкт може бути знищений повторним обстрілом. Проте робота в польових умовах потребує суворого дотримання міжнародних протоколів (наприклад, стандартів Інтерполу щодо ідентифікації жертв катастроф — DVI). Тільки якщо кожен

доказ зафіксовано за світовими правилами, матеріали українських експертів стануть залізобетонною базою для звинувачення агресора в міжнародних трибуналах [6].

Сьогодні криміналістика в Україні швидко оновлюється та пристосовується до роботи в надскладних умовах. Головними пріоритетами стали перехід на цифрові методи збору доказів, надійний захист особистої інформації та тісна співпраця зі світовою науковою спільнотою. Подолання цих викликів гарантує, що зібрані докази будуть якісними, а винні понесуть справедливе покарання згідно з нормами міжнародного права.

Перелік джерел посилання

1. Рувін О. Г. Теоретичні та практичні засади призначення та проведення судових експертиз під час розслідування воєнних злочинів : монографія. Київ, 2024. 256 с.
2. Шепітько В. Ю. Інноваційні засади розвитку сучасної криміналістики : навч. посіб. Харків, 2025. 180 с.
3. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 17.01.2026).
4. Положення про Електронний реєстр геномної інформації людини : затв. наказ. МВС України від 04.08.2023 р. № 639. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1657-23#Text> (дата звернення: 17.01.2026).
5. ДСТУ ISO/IEC 27001:2023 Інформаційна безпека, кібербезпека та захист конфіденційності. Системи керування інформаційною безпекою Вимоги (ISO/IEC 27001:2022, IDT) [Чинний від 22.08.2023 р.] Київ, 2023. 38 с.
6. Чернявський С. С. Організація розслідування злочинів проти миру та безпеки людства в умовах збройної агресії. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2024. № 2. С. 15—24.